

Vznik Turecké republiky

Jana Musilová

Mezinárodní vztahy

- VB
- FR
- IT
- Řecko
- USSR

Turecko a VB

- 1920 Konference v San Remo (IT)
- Mandát VB: jižní část Sýrie – Palestina – VB; Mezopotámie – Irák – VB
- Anglo-francouzská dohoda o ropě byla - uzavřena na konferenci v San Remo: poskytla FR 25% podíl na irácké ropě a příznivé podmínky pro přepravu ropy a na oplátku stanovila zahrnutí Mosulu do britského mandátu Iráku
- Konference se také zabývala francouzsko-německým napětím v údolí Porúří v souvislosti s podmínkami Versailleské smlouvy; odmítla umožnit Německu zvýšit velikost armády
- Mírová smlouva z Lausanne
- Kypr – smlouva z Lausanne především čl. 20, 21

Mírová smlouva z Laussanne a východní otázka

- Po konferenci v Laussanne – Mezopotámie – smlouva s VB ještě nebyla podepsána – mezinárodní vnímání – kolonie; VB se snažila zpomalit jednání Turecka a Iráku – VB kontrola nad Mosulem je ilegální + obava z Kurdů x VB – Mosul je klíčovým místem pro Irák
- Situace byla ze strany VB zhodnocena – jediné řešení Liga národů – VB chce zachránit arabské obyvatelstvo před Tureckem – vznik nezávislého státu – VB + král Faisal – dohoda
- Liga národů – Mosul náleží VB
- VB – snaha uklidnit situaci – část zisků z ropy dostalo Turecko

Hranice s Irákem a „mosulská otázka“

- Smlouva z Lausanne čl. 3 – hranice: „...*hranice mezi Tureckem a Irákem bude stanovena v přátelské dohodě uzavřené mezi Tureckem a Velkou Británií do devíti měsíců...*“
- 1926 Smlouva mezi Spojeným královstvím a Irákem a Tureckem, o úpravě hranic mezi Tureckem a Irákem/Ankarská dohoda 1926

Hranice s Irákem

- 1924 – neúspěšné britsko – turecké jednání
- VB – Mosul jako součást Iráku = „fait accompli“, tedy jediný sporný bod je průběh S hranice oblasti Mosulu
- VB návrh: 5 – 25 mil S od hranice vilájetu Mosul
- Turecko návrh: J hranice Mosulu – plebiscit a jeho výsledek
- Rozhodnutí Liga národů: 10/1924 – „Bruselská linie“- prozatímní hranice (S hranice Mosulu)
- 11/1924 – 3/1925: speciální tříčlenná komise – závěr: „Bruselská linie“- přijata jako hranice
- Spor byl podstoupen mezinárodnímu soudu v Haagu – 11/1925 – doporučení: předat vilájet Mosul pod iráckou správu

Smlouva mezi Spojeným královstvím a Irákem a Tureckem, o úpravě hranic mezi Tureckem a Irákem/Ankarská dohoda 1926

- Vymezeny hranice
- Nová hranice respektovala „Bruselskou linii“ až na drobné výjimky:
např. vesnice Aluman a Asuta – vedení silnice na území Turecka

Turecká ropná společnost/Irácká ropná společnost

- Turecká ropná společnost; 1925 – 1961 přejmenována Irácká ropná společnost
- Monopol na průzkum a těžbu ropy v Iráku
- 1925 Turecká ropná společnost podepsala s iráckou vládou dohodu – 75 let – koncese- ropa
- 1926 Ankarská dohoda čl. 14 – Irácká vláda bude po dobu 25 let platit Turecku 10 % (licenční poplatky) ze zisku z ropy (platby začaly 1931 – 1955)

Hranice se Sýrií

- Paralelně v Sýrii snahy o samostatnost, které nakonec bylo dosaženo, ale jen dočasně
- Rebelové z arabského povstání proti OŘ vyhlásili 9/1918 vládu, která se svou loajalitou zavázala šerifovi z Mekky Hussajnovi; jeho třetí syn Fajsal byl později vyhlášen „Králem Arabů“
- 1920 setkání: Fajsal a Georgem Clemenceauem – 1/1920 smlouva: „...*práva Syřanů vytvořit samostatný národ, který si bude vládnout sám...*“.
- Všesyrský kongres 3/1920 vyhlásil v Damašku suverénní stát Sýrie, král Fajsal I. „*Ustavující sjezd v Damašku vyhlásil syrskou oblast jako království a odtrhl Sýrii od osmanské říše.*“
- 4/1920 Konference San Remo – uznán mandát Sýrií – 7/1920 Sýrie obsazena FR,...
- FR mandát Sýrie a Libanonu byl oficiálně vyhlášen 25. dubna 1920

Hranice se Sýrií

- VB a FR se dohodly na pařížské mírové konferenci o rozdělení Blízkého východu, podle které měla Sýrie a Libanon připadnout do správy FR
- 1921 Ankarská dohoda/Franklin-Bouillon čl. 8 definoval hranici – cca 18 000 km² více Turecko než smlouva ze Serves
- Čl. 7 Alexandretský sandžak/Hatay: pro tuto správní oblast má být nastolen zvláštní správní režim, podpora tureckého kulturního života a uznání turečtiny jako oficiálního jazyka
- Smlouva z Lausanne potvrdila Ankarskou smlouvu, hranice čl. 3 – Alexandretský sandžak na mandátním území Francie
- 1923 byl Alexandretský sandžak připojen ke Státu Aleppo (1 z 5 státu na francouzském mandátním území, po konferenci v San Remo)

Hranice se Sýrií

- 6/1925 syrské povstání – 1927 bylo potlačeno
- 1930 vyhlášena republika podpřízená fr. mandátu
- 1936 zrušen francouzský mandát
- turecká menšina v Alexandrettském sandžaku, která si nárokovala odtržení oblasti od Sýrie a jejího připojení k Turecku
- Červenec/listopad 1937 - zaručena Alexandrettskému sandžaku plná samospráva
- 1938 ústava Turecko dokonce získalo právo vyslat na území sandžaku své ozbrojené jednotky; na základě ústavy se pak konaly volby do místního zastupitelstva - ovládli turečtí delegáti
- 9/1938 “Republiku Hattay“

Hranice se Sýrií

- Referendum
- 30. 6. 1939 Turecko oblast připojilo ke svému území navzdory LN a Sýrii

Hranice s Řeckem

- Smlouva z Lausanne především čl. 2, 5, 12, 13, 14, 26, 45
- Řecko: všechny ostrovy krom Bozcaady/Tenedos a Gökçeada/Imbros – vstup do úžin
- Zákaz vojenských základen na řeckých ostrovech

Hranice s Itálií

- Smlouva z Lausanne především čl. 12, 15
- Ostrovy: Dodekanesos

Období přípravy Ústavy 1921

- Byla to doba konce první světové války, počátek války za nezávislost a hlavní město bylo okupováno spojenci
- Parlament byl velkovezírem rozpuštěn
- Následně Mustafa Kemal oznámil, že volby se budou konat po celé zemi – zasedání nového parlamentu
- Nový parlament byl otevřen 23. dubna 1920

Ústava 1921

- 20. 1. 1921 – VNST schválilo zákon č. 85 „Zákon o základní organizaci“ (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)
- 23 článků v aj dostupné <http://genckaya.bilkent.edu.tr/1921C.html>
- Platnost 1921 – 1924
- 10/1923 byla Ústava 1921 pozměněna – vyhlášení republiky
- Nicméně čl. Ústavy 1921 už de facto definoval Turecko jako republiku a současně konstatuje, že „...svrchovanost patří bezpodmínečně národu...“; vládní systém je založen na principu sebeurčení a vládě lidu
- První a současně poslední turecká ústava: Stát Turecko později označení Turecký stát
- Ústava 1921 odvozovala suverenitu od národa a ne od sultána
- Ústava 1921 základní právní podklad v době Války za nezávislost – vyvrátit podmínky mírové smlouvy ze Sèrves

Ústava 1921

- Výsledek mimořádné moci VNST jako ustavujícího (konstitutivního) shromáždění
- Základní charakteristika:
 - Produkt období národního boje (1.sv.v. a válka za nezávislost)
 - Základní právní rámec pro období 1921 – 1924
 - Hlavním cílem bylo upravit základní principy organizace státu
 - Přestože OŘ stále existovala, ústava z roku 1921 zmínila stát jako „*Turecko*“ – náznak nového státu
 - Svrchovanost patřila k národu, ne OŘ/SULTÁNOVI, bez výhrad a omezení - otevřela cestu demokratickému republikánskému režimu

Ústava 1921

- Navrhla systém „*fúze pravomocí*“ namísto „*oddělení moci*“ tím, že dala všechny výkonné a legislativní pravomoci VNST
- Ačkoli regulovala „*místní vlády*“, hlavním cílem bylo vytvořit mnohem efektivnější správní řízení bez jakéhokoli politického účelu. Vzhledem k tomu, že zákonodárná a výkonná moci patřily VNST, model státu byl jednotný, ale nikoli federální
- Pravomoc podepisovat mezinárodní dohody byla dána VNST
- Za mimořádných okolností (např. válečný konflikt) Ústava neobsahovala žádná ustanovení o základních právech a svobodách a soudním systému
- Nezmiňuje se o ničem, co by se týkalo sultána nebo prezidenta – otevřená otázka dle výsledku války za nezávislost

Ústava 1921

- První turecká Ústava 1921, kde byl definován princip národní suverenity
- Po vyhlášení republiky 10/1923 měly výkonné pravomoci vykonávat prezident a Rada ministrů, a to jménem VNST
- Ústava 1921 a sultán/sultanát – v Ústavě 1921 není žádná zmínka – otevřená možnost, že sultanát nebude zrušen a jeho revize vedoucí ke konstituční monarchii (obdoba Ústava 1791 Francie) x „*OPOMENUTÍ*“ bylo účelové – neznámý výsledek války za nezávislost
- Rovněž neobsahovala žádné odkazy na soudní systém z podobných důvodů, ani nedefinovala práva a povinnosti občanů

Články Ústavy 1921

- 1. „...svrchovanost patří bezpodmínečně národu...“
- 2. „...moc zákonodárná a výkonná náleží VNTS...“
- 3. „...Turecký stát je řízen Velkým národním shromážděním a jeho vláda je označena jako vláda Velkého národního shromáždění...“
- 4. „...Velké národní shromáždění je složeno z členů, kteří jsou voleni lidmi z provincií...“
- 5. „...Volby do Velkého národního shromáždění se konají každé dva roky. Délka členství je omezena na dva roky, ale je možné opětovné zvolení člena. Bývalé shromáždění zůstává ve funkci až do svolání nového shromáždění. Při konání nových voleb se zdálo být nemožné, aby legislativní období bylo prodlouženo pouze o jeden rok. Každý člen Velkého národního shromáždění není pouze reprezentantem provincie, podle které je zvolen, ale celého národa...“

Články Ústavy 1921

- 6. Valné shromáždění Velkého Národního shromáždění se svolá z vlastního podnětu první den v listopadu.
- 7. Základní práva při uplatňování nařízení posvátného práva; vyhlášení, novelizace a zrušení všech zákonů; uzavírání smluv a míru; vyhlášení obrany vlasti (tj. vyhlášení války) patří Velkému národnímu shromáždění. Příprava zákonů a předpisů se bude řídit právními a náboženskými ustanoveními, která nejlépe odpovídají způsobu činnosti lidí a potřebám doby, jakož i zavedeným zvyklostem. Funkce a odpovědnosti Rady ministrů stanoví zvláštní zákon.
- 8. Vláda Velkého národního shromáždění vykonává výkonnou funkci prostřednictvím ministrů, kteří byli zvoleni podle zvláštního zákona. Velké národní shromáždění řídí ministry ve výkonných záležitostech a v případě potřeby je mění.

Články Ústavy 1921

- 9. Vedoucí Velkého národního shromáždění, který byl zvolen Valným shromážděním, je vedoucím GNA na jedno volební období. S tímto statutem je oprávněn podepsat jménem shromáždění a schválit rozhodnutí Rady ministrů. Rada ministrů volí jednoho člena ze sebe jako vedoucího Rady ministrů. Vedoucí GNA je však přirozeným vedoucím Rady ministrů.
- 10. Správa
- 11. – 14. Provincie
- 15. Města
- 16. – 21. Nahiye (Správní jednotka menší než město, ale větší než obec)
- 22. - 23. Generální inspektorát

Časová osa za Ústavy 1921

- Turecká válka za nezávislost
- 1922 zrušení sultanátu a všech aristokratických titulů
- Smlouva Lausanne, která vedla k mezinárodní uznání nové republiky, byla podepsána 23. července 1923, mezi vládou VNST a vítězi první světové války
- Titul chalífa, který byl držen osmanskými sultány od roku 1517, byl zrušen v březnu 1924, spolu se všemi zbývajícími stopami islámského práva
- Znárodnění majetku bez nároku na kompenzaci

Zrušení sultanátu

- Osmanský sultán vládl největšímu muslimskému státu na světě
- Právní systém OŘ byl založen na islámském právu a absolutní mocí patřící k sultánovi
- 1. 11. 1922 – VNST zrušilo sultanát (diskuse vztah kalifát a sultanát: kalifát a sultanát nelze oddělovat; nakonec padlo rozhodnutí – chalifát a sultanát – odděleno a následně byl sultanát zrušen)
- De facto sultán přišel o svoji moc už v roce 1908, 1908, 1913 a 1918
- VNST zvolilo nového chalífu (příbuzný sultána) - Abdülmecid II
- Vláda v Istanbulu tato rozhodnutí přijala a odstoupila
- Sultán Mehmed VI. a jeho rodina museli opustit vlast; sultán požádal VB o ochranu
- Sultán Mehmed VI trval na to, že neabdikoval – např. žádost o azyl podepsal jako „Chalíf muslimů“

Hnutí za chalifát (1919 – 1924)

- Hnutí - vzniklo v Indii na počátku 20. století v důsledku muslimských obav o integritu islámu
- Tyto obavy vyvolaly italské (1911) a balkánské (1912–13) útoky na Ř - jehož sultán, jako kalif, byl náboženskou hlavou celosvětové muslimské komunity
- Smlouva ze Sèvres (srpen 1920) - oddělila všechny neturecké oblasti od OŘ a také přiřkla části turecké vlasti k Řecku
- V Indii byla zahájena kampaň na obranu chalífy

Zrušení chalífátu

- VNST v roce 1922 prohlásilo, že sultanát jako politický úřad, je neslučitelný s novou Ústavou 1921, kde bylo uvedeno, že: „...svrchovanost patří bezpodmínečně národu...“
- VNST odmítlo jakoukoliv možnost ztotožnění náboženských atributů chalífátu se sultánem, proto prohlásilo za nového chalífu Abdülmecid II
- Od té doby měl post chalífy ryze duchovní rozměr – byl čestným vůdcem muslimského světa, ale neměl žádnou politickou funkci
- Tímto krokem došlo k zásadní změně – tedy došlo k oddělení toho, co je v muslimské tradici neoddělitelné - světská a duchovní moc

Zrušení chalífátu

- 3. 3. 1924 – jedna z nejzásadnějších reforem Mustafy Kemala, nicméně to nebyla jen jeho práce – byl to důsledek dlouhodobého historického vývoje
- Zrušení chalífátu = Turci už nejsou vůdci muslimského světa
- Tato reforma se netýkala pouze Turecka, ale celého islámského světa
- Chalífát nebyl jen náboženskou institucí už od svého vzniku
- Mustafa Kemal řekl: *„VNST je shromáždění tureckého lidu. VNST může mít vliv pouze na osud tureckého lidu a země. Naše shromáždění nemůže mít moc a autoritu nad celým muslimským světem...“*
- Státní páteční modlitby – chalífa (odstraněn) a nahrazeno prosba Boha o přízeň – republikánský režim

Zrušení chalífátu

- Šaría – zrušeno
- Náboženské soudy byly podřízeny Ministerstvu spravedlnosti
- Sekularizace vzdělání – dokonce i školy při mešitách byly v jurisdikci Ministerstva školství
- Ministersvo zbožných nadací (Evkaf) – zrušeno; jeho kompetence převzala vláda
- Hlavní vykladač práva šaría byl zbaven své pozice

Vyhlášení republiky a volba prvního prezidenta

- 29. 10. 1923
- Novela Ústavy 1921 formálně oddělila moc státních orgánů: prezidenta republiky, předsedy vlády a předsedy vlády
- „*Parlamentní demokracie*“
- První prezident byl zvolen Mustafa Kemal
- Ústava 1924

Ústava 1924

- 20. 4. 1924
- 105 článků
- Zrušením chalífátu a přijetím Ústavy 1924 byla dokončena revoluce

Charakteristika Ústavy 1924

- V platnosti do roku 1961
- Formálně byla nazvána „Ústava Turecké republiky“, proto je přijímána jako první Ústava Turecké republiky
- Vliv Francie, Polsko a Ústava 1921
- Princip prvenství Ústavy byl jasně stanoven článkem 103, nicméně, protože Ústavní soud nebyl ustaven až do roku 1961 – VNST muselo zajistit, aby legislativa nebyla v rozporu s Ústavou 1924
- Zásada „národní suverenity“ byla zachována
- Podobně jako v Ústavě 1921 je VNST považováno za „výhradního zástupce národa“
- Zákonodárná a výkonná moc – VNST
- Nicméně Ústavy 1924 se přiblížila k „parlamentní demokracii“ tím, že dala právo VNST dohlížet a rozpustit vládu ačkoli vláda a prezident neměli právo rozpustit VNST

Charakteristika Ústavy 1924

- Soudnictví bylo zcela odděleno od zákonodárných a výkonných orgánů a bylo vykonáváno nezávislými soudy jménem státu – ústavy 1924 - krok směrem k parlamentnímu systému a oddělení moci
- Ústava 1924 - zakotveny základní práva a svobody – všichni si byli rovni před zákone; mučení a kruté či neobvyklé tresty byly zakázány; osobní svoboda, svoboda svědomí a náboženství, jakož i svoboda myšlení a projevu byly zaručeny,...
- Oficiální náboženství – islám
- Nejdůležitější dodatky:
 - 1928 – zrušení islámu jako oficiálního náboženství
 - 1934 – právo žen volit a být zvolen do parlamentu

Dodatky 1937

- republikánství
 - nacionalismus
 - populismus
 - etatismus
 - reformismu
 - sekularismus
-
- Ústava 1924 bez změny až do roku 1946

Transformace

- Fakticky postupná transformace bývalých spolků založených během války za nezávislost, která sloužila jako právní a teoretický základ pro nový stát
- 12/1922 – Mustafa Kemal oznámil záměr Sdružení na obranu práv Anatólie a Rumélie transformovat – POLITICKÁ STRANA; současně oznámil i název: *Halk Fırkası* - Lidová strana
- Sdružení na obranu práv Anatólie a Rumélie – většinová frakce v VNST (1920 – 1923)
- 4/1923 – předčasné volby
- 23. 10. 1923

Lidová strana

- 10. 5. 1921 – rozdělení sil v parlamentu: *Birinci grup* vedená Mustafou Kemalem a *Ikinci grup* – opozice
- *Birinci grup* se stala základem pro vznik *Halk Fırkası*
- Založena 9. 9. 1923, oficiálně zaregistrována 23. 10. 1923
- 10. 10. 1923 přejmenována na Republikánskou stranu lidovou - *Cumhuriyet Halk Fırkası*
- 9. 5. 1935 *Fırka* (Fırkası) nahrazeno *Parti* (Partisi)
- Počátky – Kongres v Sivasu – považován za první konvenci pol. strany - tedy *Halk Fırkası* přímé pokračování Sdružení pro ochranu práv Anatólie a Rumélie
- Dřívější členové Sdružení za obranu práv Anatólie a Rumélie se přidali k LS

„Velká řeč“

- 15. 10. - 20. 10. 1927 na druhém kongresu *Cumhuriyet Halk Fırkası*
- Mustafa Kemal ve „Velké řeči“ popisoval události od začátku války o nezávislost až po vznik republiky
- https://www.google.com/search?q=amustafa+kemal+great+speech&rlz=1C1PRFI_enCZ798CZ798&oq=amustafa+kemal+great+speech&aqs=chrome..69i57j0.8299j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Ideologie

- Tato ideologie byla definována jako světská, populistická, etatistická, republikánská, nacionalistická a reformistická
- Tyto zásady se odrážely na straně vlajky se šesti bílými šipkami na červeném pozadí

Republikánská strana lidová

Opozice

- **Progresivní republikánská strana (11/1924 – 6/1925)** – měla jen 29 členů a byla potlačena, protože se Mustafa Kemal obával, že její vedoucí členové, kteří byli jeho nejvýznamnějšími spolupracovníky ve válce o nezávislosti, by mohli mít zásadní vliv v armádě
- **Liberalní republikánská strana (8-12/1930)** – byl neúspěšný pokus Mustafy Kemala organizovat mírnou opozici vůči jeho vlastní straně
- 1926 spiknutí – Mustafa Kemal se vypořádal se svými nepřáteli (tresty smrti, doživotní vězení, exil,...)
- Opozice mimo VNST – např. kurdská povstání 1925, 1930 a 1937 – násilně potlačena

Důvody spiknutí 1926

- 2/1926 – Občanský zákoník po vzoru švýcarského (kanton Neuchanel)
(občané: právo zvolit si náboženství; pouze úřední sňatek; zákaz polygamie; rozvod manželství – rozhodnutí soudu; zrušení zákazu sňatku muslimky s nemuslimem; rovné dědické právo pro muže a ženy,...
- 3/1926 – Trestní zákoník – vliv Itálie 1889
- 4/1926 – Kodex závazků, opět švýcarský model, úprava smluvního práva
- 5/1926 – Obchodní zákoník – německý model

Spiknutí 1926

- Nejen konzervativní muslimové byli zaskočeni tempem reforem a autokratickým výkonem politické moci
- V polovině 6/1926 tajná služba obdržela zprávu, že se připravuje spiknutí a atentát na Mustafu Kemala; atentát byl naplánovaný na 17. 6. 1926 – plánovaná návštěva Izmiru
- Vůdce spiknutí Ziya **Hurşit** – člen VNST 1920 – kritika Mustafy Kemala – vyloučen z voleb 1923; další člen Ahmed **Şükrü** – **významný politik člen Progresivní republikánské strany** a 5 dalších – převážně kriminálníci

Spiknutí 1926

- Po odhalení Mustafa Kemal poslal okamžitě do Izmiru Ankarský nezávislý tribunál, aby vše prošetřil
- Z pramenů moc nevíme, zda to Mustafa Kemal věděl nebo ne, ale uvádí se, že pravděpodobně podněcoval opozici, aby mohl rázně zasáhnout
- Mustafa Kemal využil tohoto spiknutí k likvidaci potenciálních politických rivalů

Důsledky spiknutí 1926

- Mustafa Kemal se zaměřil na členy už neexistující Progresivní republikánské strany
- Nezávislý tribunál obvinil 49 osob z toho 27 PRS
- Soudní stání se zvrtila v politický proces – nepadly žádné přesvědčivé důkazy
- 12. 7. 1926 Tribunál vznesl rozsudek: 15 trestů smrti – veřejná poprava
- Represe pokračovaly – další popravy a vězení
- Tribunál byl rozpuštěn 3/1927

Kurdská povstání

- Mírová smlouva z Lausanne
- 2/1925 povstání Šejka Saida – cíl samostatný stát Kurdistán na v Turecka; potlačeno a poprava vzbouřenců
- 1927 – Kurdové založili vojensko-politický výbor „Hoybun“; v čele Ihsana Nuri-paša: *„...ten zorganizoval kurdské vojsko, jímž disponoval klan Dželli. Jeho vůdci Ibrahimu-pašovi byla svěřena administrativní organizace budoucího státu. Zřejmě podle toho, že sídlem povstalců se stalo území mezi Velkým a Malým Araratem, nesl proklamovaný stát jméno Kurdská araratská republika....“* (BAAR, Vladimír. Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?. V Šenově u Ostravy: Tilia, 2001, s. 252.)
- Do roku 1930 získali Kurdové většinu území na SV Turecka x 1931 turecká armáda povstání potlačila
- 1934 Zákon o přesídlování č. 2510

Zákon o přesídlení

- 1923 Zákon č. 368 o migraci, rozvoji a přesídlování
- První příklady už 1926 – republikáni potřebovali regulovat příliv osob z Řecka, Bulharska a Rumunska – dle zákona č. 368 – definice imigrant: „...*ti kteří neshledají tureckou kulturu...nebudou přijati jako imigranti...*“
- Tedy dřívější obyvatelé OŘ, kteří nebyli muslimy, nebyli přijati, zatímco muslimové byli vítáni – náboženství bylo jedním z klíčových faktorů turecké kultury

Turkizace

- 1932 - Společnost pro výzkum tureckého jazyka - odstranit z turečtiny všechny arabsko-perské vlivy v gramatice i lexikologii a nahradit je slovy tureckého původu, která se vybírala z místních nářečí nebo ze starších tureckých dialektů; dopad: násilná turkizace způsobovala nedorozumění a i M. Kemalovy projevy – často nesrozumitelné; od 1935 pominula hlavní vlna násilné turkizace
- „Teorie slunečního jazyka“ – všechny jazyky pochází ze stejného prajazyka ...; snaha očistit turečtinu od cizích vlivů; na základě této teorie – všechna slova musela pocházet z původního tureckého jazyka; 1936 – 1938 – státní doktrína – upuštění po smrti M. K. Atatürka
- 1937 – kampaň „*Občané, mluvte turecky!*“
- **Snaha politické elity o urychlení asimilace**

Kampaň „*Občané, mluvte turecky!*”

- Zaměřené nejen na nemuslimské obyvatelstvo, ale také na muslimy, kteří přišli z Balkánu
- 1928 zákon č. 1246: Zákon o tureckých mládežnických organizacích, které jsou exkluzivně určeny tureckým občanům

Zákon o přesídlování č. 2510 z roku 1934

- **Definice, kdo náleží do turecké kultury - jazyk**
- **Zóna 1** - Oblasti považované za žádoucí pro zvýšení hustoty kulturně turecké populace (S Kurdistán)
- **Zóna 2** - oblasti považované za žádoucí, aby se vytvořila populace, která musí být asimilována do turecké kultury (oblast: egejská, marmarská, středozemní a thrácká)
- **Zóna 3** - Oblasti, o nichž bylo rozhodnuto, že by měly být evakuovány z vojenských, ekonomických, politických nebo zdravotních důvodů a tam, kde bylo zakázáno přesídlení (V Turecko)
- Tento zákon se týkal především Kurdů

Kurdové

- Spojenci během války
- Po vzniku republiky potenciální obrovská nebezpečí pro Tureckou republiku
- Zákon č. 2510
- Dersim – dnes Tunceli – horská těžko přístupná oblast
- 1937 – 1938
- V polovině 30. let – 65. 000 – 70.000 (kmeny), některé kmeny mluvily kurdsky jiné např. jazykem Zaza; Alevité – šíité
- V polovině 30. let Dersim nebyl efektivně spravován centrální vládou z Ankary; obyvatelé uznávali pouze tradiční kmenové právo
- Vojenská kampaň proti obyvatelům Dersimu byla reakcí na poměrně nevýznamný čin – spálení dřevěného mostu a stržení tel. vedení
- Podezřelý Seyyit Riza a jeho kmen
- Podle dat mělo být zabito až 10 % z celkové populace

1934 Pogrom v Thrákii

- V Thrákie
- Události by měly být chápány s ohledem na turecko-italské napětí na jaře 1934 a strategickou potřebu znovuoobnovení demilitarizovaných zón v Thrákii a na úžině - remilitarizace, v roce 1934 Turecko začalo koncentrovat své vojenské síly v Thrákii a okolí průlivu – navzdory smlouvě z Lausanne
- Pozadí: antisemitské tiskoviny a nepotvrzené zvěsti o úmyslech turecké vlády vůči Židům; německá propaganda – Noc dlouhých nožů
- Pogromy na židovské obyvatelstvo v létě 1934
- Důvody útoků na židovskou menšinu nejsou dodnes známy – nedostatek tureckých pramenů; dle poznatků (2006): klíčová role İbrahim Tali – zástupce turecké vlády v okrese Çanakkale (kurdské povstání na V) – jeho zpráva ze 16. 6. – „židovský problém“
- Migrace židovských obyvatel do Istanbulu

Kemalismus/turecký socialismus

- Základ 6 pilířů - 6 šípů: republikánství, nacionalismus, populismus, etatismus, reformismus a sekularismus
- Rozsáhlé politické, sociální, kulturní a náboženské reformy
- Cíl oddělit nový turecký stát od OŘ, přijmout západní styl života (včetně demokracie, sekularismu, státní podpory vědy a vzdělanosti,...

Reformy

- Politické
 - zrušení sultanátu a chalífátu a vyhlášení republiky
- Sociální
 - Náboženství a ženská práva
- Právní
 - Občanský zákoník, trestní zákoník, obchodní zákoník,....
- Vzdělání
- Hospodářství

Reformy